

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valentini Mangioni Per Vsini E Societate Iesv, In
Signatura Sacra Pœnitentiariæ S.D.N. Papæ Consultoris
Theologi De Religiosa Pappertate non excludente rerum
Dominium nec Ius testandi Opvscvlvm ...**

Mangionius, Valentinus

Coloniæ, 1639

III. Avctarivm, quo Epopsis Consultationis Mangionianæ euertitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63077](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63077)

TERTIA PARS.
AUCTARIUM

Quo
EPOPSIS

*Consultationis Mangionianæ
quatruiduo ante incerto Au-
ctore edita, ever-
titur.*

H 2

IN-

INDEX
TERTIÆ PARTIS.

SECTIO PRIMA. *Nullus Auctor negat, Scholares
Societatis suorum honorum Dominium actuum
particulare retinere.*

SECTIO SECUNDA. *Textibus Constitutionum So-
cietatis & Pontificum nulla idonea solutio hacten-
us allata fuit.*

AVCTA-

AVCTARIVM.

VÆ duo in calce huius Apologiae dixi, hoc est, clarissimis Constitutionū Societatis, & Pontificiarum Sanctionum textibus definitum esse, à Scholaribus Societatis post vota, absoluto Nouitiatu, emissa, retineri Dominium priorum bonorum: nec vllum proferri posse Scriptorem, qui oppositum affirmet; ea nunc necesse habeo paulò fusius ostendere. Dum enim eadem Apologia ad prælum destinatur, prodit in lucem Consultationis meæ de voto Paupertatis, non Refutatio, sed refutandi conatus, *Exhibens Caij defensionem*. Allexit, fateor, me statim argumentum Operis: sed Tituli peregrinitas non mediocriter deteruit. Quid enim, inquiebam, hoc môstri est? *Epopsis Consultationis Mangionianæ*. Impetraui tamen à meipso, vt percurrere vellem: at offendi vel in ipso limine, & vbiq; tot salebras orationis, tam multas vocum nouitates, tot anacoluta, tantam veræ latinitati infusam barbariem, tot sententiarum, & dictorum antilogias; vt cespitare, non ingredi, & tertio quoque passu insistere coactus fuerim. Subit hîc dubitare, quid acturi sint MAGNIFICI, AMPLISSIMI, NOBILISSIMI, PRUDENTISSIMI, CLARISSIMI, AC CONSULTISSIMI VIRI AC DOMINI CONSULES, & SENATORES, quibus *Epopsis* inscribitur, qui iampridem

H 3 dem

dem Doctrinarum studio decurso, toti sunt in administratione rerum maximarum occupatis; cum mecum multi, qui totam ætatem in litteris contriuerunt, tantopere in eruendo legitimo huius *Epopseos* sensu hæreant. Sed redeo ad me. Tandem post summam capitis defatigationem, hæc pauca intellexi.

2 Primò, *Epopseos* Auctorem non esse ingenuum Adolescentem *Ioannem Merrhem LL. Candidatum*, sed aliquem Iuris Ciuilis Consultum, qui prodire non audet: illum eundem, quem mea Consultatio confutat: quempiam suspicor malarum, ac profligatarum Causarum Actorem, seu Patronum, cui

Magister Artis, ingenique largitor venter
tantum patientiæ, solertiæque indiderit; vt expedire sciuerit *Psittaco* suum *χῆρι*: & potis sit *Picæ*que & *Coruos* docere sua, non sua verba conari. non est meum querere, qua id mercede fiat, *Caij* Curator viderit.

Secundò, *Cramben* repetitam, & recoctam esse hanc *Epopsin*. Re enim vera nil aliud est, nisi prius illud Scriptum in Consultatione refutatū, eo tantum tolerabilior, quòd methodo commodiore, (quia aliena) proponitur. dixeris eò minus ciere nausæ, quò nitidiore quasi lance commo dato accepta, in has Litteratorum mensas inferatur.

Tertiò, Auctorem *Epopseos*, rerum Theologicarum penitus ignarum esse. Vt iam deponere debeam nonnullam suspicionem, qua hæctenus
laboꝝ

laboravi, Scriptum scilicet illud, quod Consultatione reieci, fonticulo aliquo Theologico irrigatum fuisse.

Quartò, Tam absurdæ opinionis, quam Auctor mordicus defendendam arripuit, Adstipulatorem esse omninò nullum.

Quintò, locis à me adductis è Societatis Statutis, & GREGORII XIII. Constitutionibus, (in quibus Iuribus, huius causæ inter Titium & Caium firmamenta sunt) nullam hactenus vel probabilem responsionem afferri potuisse.

Ex his ea, quæ primo, secundo, ac tertio loco dixi, liquidò constabunt conferenti Scriptum illud, & hanc *Epopsin*; quæ verò quarto, ac quinto loco significavi, facile etiam per se Lector serio animum intendens, deprehendere posset; libet tamen utrumque planissimè exponere, & hoc labore illum leuare.

SECTIO PRIMA.

Nullus Auctor negat, Scholares Societatis retinere Dominium particulare suorum Bonorum.

PRincipio aio, Neminem prorsus asserere, Scholares Societatis post vota simplicia (substantialia tamen) Religionis, non retinere propriorum bonorum Dominium, ac possessionem. Referuntur quidem in *Epopsi*, *Horatius Mandosius*, *Emanuel Rodriguez*, *Romanus Hayus*, *Hieronymus Gabriellus*, *Alphonsus Rodericius*, & *Martinus Nauarrus*.

H 4

sed

sed perperam intellecti: si non ad fallendum inducti. nolo tibi fidem adhiberi, sed ipsis Auctoribus omnia alia dicentibus.

Prodeat in prima acie *Horatius Mandosus*, cuius vestigia premunt *Rodriquez & Hayus*. Is tractat de priuilegio ad instar. *Glossa. x. num. 10*. proponit questionem, *An Societas IESV dici possit de Ordine Mendicantium?* & cum *num. 13.* attulisset argumentum pro parte negativa, quia Collegia Scholarii eiusdem Societatis bona immobilia, annuos redditus, pluraque alia in communi retinent; *numer. 18.* decernit, esse Religionem Mendicantem. Ad argumentum verò propositum *numer. 24.* sic respondet. *Vltimo non obstat, quod in eâ Religione adsint Scholares, qui non videntur mendicantes. Primum, quia si presupponamus, ipsos ex priuilegijs Apostolicis in communi habere bona immobilia, & redditus annuos, & in particulari nihil possidere (quod forsan, qui eorû Constitutiones, & Confirmationes Apostolicas viderit, attentare posset: licet id mihi non satis tutum videatur) possent etiâ illi mendicantes dici, habito saltem respectu, quod ipsi mendicare cogentur; si de facto bona aliqua, aut redditus non haberent. quod etiam videmus in Heremitanis, qui sunt mendicantes licet ex priuilegijs Apostolicis possint bona immobilia in communi possidere. Secundò, quia si rectè quis intueatur; ipsi Scholares, vt ex serie Constitutionum apparet, nihil possident in communi, aut in particulari. Nam Prepositus Generalis est gubernator Collegiorum, & reddituum annuorum distributor, quos pro Scholarii victu, vestitu, alijsque necessarijs, & pro Collegij sustentatione expendit, (nihil tamen pro se, aut Societate*

Societate

cietate retinendo) & huiusmodi Scholares nihil certi habent, nisi id, quod à Preposito Generali ex benignitate quodammodo suscipiunt. Quare & ipsi quoque mendicantes fortè dici possunt. Hæc Mandosius, in quibus apertè dicitur Scholares nihil possidere in particulari, quod etiã dixerat num. 12. in argumento, & Gloss 2. num. 10. In eadem sententia sunt etiã, vt significauit, Rodriguez tom. 1. qq Regul q. 2. art. 9. §. præterea si qui rectè, & Romanus Hayus tract. An monasteria sine extincta q. 1. num. 79. transcribentes ipsissima Mandosij verba.

Respondeo. Magnoperè decipi Auctorem Epipseos, dum, quæ affert ex his Doctoribus asserentibus, Scholares Societatis nihil possidere in particulari, intelligenda esse putat de Dominio, & possessione bonorum propriorum, quæ ipsi Scholares habent in sæculo & de quibus nostralis est. Nam verba Mandosij, & Rodriguez, accipi omninò debent de bonis Collegiorum, quorum ipsi Scholares membra sunt; & respectu horum bonorum verissimum est, eos non habere Dominium aut possessionem in particulari: imò iuxta secundam responsionem, (de qua iam non quæro) quæ magis probatur Mandosio & Rodriguez, neque habent Dominium in communi; probatur euidenter, sermonem esse de bonis Collegiorum, quia Mandosius & Rodriguez, eiusdè Mandosij & sententiam, & verba usurpans, in eum finem asserunt, Scholares Societatis nihil possidere, neque in communi, neque in particulari, vt probent Religionem Societatis esse mendican-

tem; & probant assumptum, quia bonorum, que Collegia possident, omne ius, & administratio spectat ad Præpositum Generalem, & non ad ipsos Scholares. ergò bona, quorum Dominium & possessio denegatur Scholaribus in sententiis horum Doctorum, sunt bona eorundem Collegiorum, non autem bona propria, & paterna, de quibus nos disputamus, & respectu quorum Generalis nullum ius habet, nec est distributor; & in hoc sensu manifestissimè accepit Doctrinam Mandosij & Rodriquez, Romanus Hayus loco citato. ubi quærit an spoliato aliquo Collegio Societatis, Scholaribus competat vlla actio, & ius repetendi illud Collegium. & Respondet non competere. quia ipsi Scholares, inquit, spoliati non fuerunt. cum secundum prædicta (relata ex Rodriquez & Mandosio) nihil in communi aut in particulari possederint. Qui autem nihil possidet, omnino non potest possessione spoliari. Itaque ratio Romani hæc est; Scholares non posse dici spoliatos aliquo Collegio: quia nihil possident in communi, nec in particulari; nihil utriusque respectu bonorum Collegij adempti, & spoliati. nam quòd nihil possideant ex bonis proprijs & paternis, nihil facit ad hoc, ut non possint agere de spolio respectu Collegij spoliati, cuius ipsi membra sunt. plurimum autem facit, si nihil possideant nec in communi, nec in particulari, respectu bonorum Collegij eiusdem. Maneat ergò illos Auctores falsò adduci ad confirmandam illam opinionem de non retentione Dominij respectu priorum bonorum, de quibus nostra Controversia est, atque

que adeò Auctorem *Eposseos* illa loca transuerſim inſpexiſſe. utatur in poſterum, ſi ſapit, meliore dioptra,

Sed iubet nos notare benè quædam *Mandofij* & verba ſupra allata. Sunt autem hæc: *Si ſupponamus ipſos (Scholares) ex priuilegijs Apoſtolicis in communi habere bona immobilia, & redditus annuos, & in particulari nihil poſſidere (quod forſan, qui eorum conſtitutiones, & confirmationes Apoſtolicas viderit, attentare poſſet, licet id mihi tutum NB. non videatur.)* Non ſatis capio, quid hic notari velit tam diligenter. Ad eſdum ergò, bone vir, agamus paucis inter nos familiariter. Quid ais, verbis *Mandofij*, non eſſe tutum? attentare. Quid attentare? dicere. Quid dicere? *Scholares Societatis ex Conſtitutionibus ſuis & confirmationibus Apoſtolicis habere in communi bona temporalia.* Si hoc vis; primum nihil ad rem noſtram, qui controuertimus de dominio particulari. Deinde tecum ipſe pugnas, qui in Scripto illo tuo ex auctoritate *Mandofij* toties ingeminabas, *Scholares Societatis retinere Dominium in communi, & hoc illud eſſe Dominium, quod tam clarè Conſtitutiones Societatis, & Pontificiæ concedunt iſdem Scholaribus.* Non hoc, inquis, volo. Quid ergò illud eſt, quod putas non eſſe tutum affirmare? Aliud, inquis, membrum orationis *Mandofiana* (& ſanè ita velle debet, quia nihil eſt tertium) hoc eſt *Scholares Societatis in particulari nihil poſſidere.* ain' verò nō eſſe tutum dicere, *Scholares nihil in particulari poſſidere?* ergò tutum eſt dicere aliquid poſſidere in particulari. miſeret me tui, qui
ſic

sic indulgeas affectibus; vt, quia magnum au
 ritatis pondus putas esse in *Mandosio*, cogas
 mentiri verbis tuis, & non solum hoc loco
 expenso: sed etiam *Glossa xi. num. 13.* dum *Ep*
num. 23. ais, *illum plurima verba profundere de*
spondendi eorundem Scholarium, & de facultate
Nouitijs tantum concessa. miror profecto
 argumentorum inopiâ laborare te, vt
 Clarissimo talia affingas, qui vix tribus verbis
 git de iure disponendi, & solum ait, *Nouitios*
testari, & tu de tuo addis illam vocem *tantum.*
 nimirum volebas aliquid etiam afferre ex
dosio tanto viro, quo probares, non habere
 lares Societatis, facultatem testandi; ideo
 illum eandem facultatem *Nouitijs tantum*
 cessisse, vt per *subauditum intellectum*, vt tu loquereris
 à contrario sensu, defectus eiusdem facultatis in *Schol*
bus indigatur. Sed nimis multa de *Mandosio,*
driquez & Romano. Ridiculum tamen fuit
 primipilos in aciem eductos pro *Epopsios*
 noluisse pugnare.

- 7 Spectemus iam succedentes. *Hieronymum*
brielium, & Alphonsum Rodericium. ille *conf. 28. lib.*
vers. neque vero. vnico solum verbo ait, *Scholares*
 Societatis possidere bona in communi, neque
 hoc obstare, quò minus Societas, dici possit
 ligio mendicans, illam verò vocem *solummodo*
Auctor Epopsios num 17. addidit de suo, *diffusus,*
 pinor, posse per *subauditum intellectum* à contrario
 sensu indigari, *Scholares Societatis non possidere*
 bona in particulari. certè alia omnia ibi agit
brielius.

celius, quam ut probet, Scholares retinere solū
 Dominium in communi. qua ergò fide, Aduer-
 sarius ait, *id ab eo latissimè comprobari*: Codex est in
 manibus. consulatur.

Iam verò Rodericius tract. 3. c. 5. verissimè docet, 8
 Et. & mendaciter esse pauperem, & specie tenus Reli-
 giosum, qui omnem erga diuitias, & facultates affectum
 non exuit. Sed falsò argumentatur Aduersarius, eū
 affectum exui non posse ab illis, qui in Societate
 Dominium retinēt, deponendum præsertim ar-
 bitrio, & nutu Superiorum: Iobus, Abraham, & pri-
 ori illi Patriarchæ, & tot non solū Episcopi, & Pon-
 tifices Maximi, sed etiam Reges potentissimi post
 euangelium, ditissimi fuerunt, atque san-
 ctissimi: & in hac minimâ Societate non deside-
 rantur per Dei gratiam, qui, omnes boni Reli-
 giosi numeros expleant cum retentione Domi-
 nij, destituti vsu, atque administratione bonorū,
 quæ proinde habent tanquam non possidentes.
 Ex his videre licet Gabrielium, & Rodericium por-
 te non produci ab Aduersario: cum de reten-
 tione Dominiij propriorum paternorum bono-
 rum, ne meminerint quidem.

Ventum est ad triarios, ad Martinum Nauarrum 9
 Doctorem, ut verè ait Aduersarius num. 18. omni ex-
 ceptione maiorem, & ob summam Iuris vtriusque sapiē-
 tiam, & mores integerrimos meritò laudatissimum,
 qui eidem instar multorum est. Is de redditibus
 Ecclesiasticis monito 55. numer. 19. (Epopsis habet
 §. 59. quem ego locum diligentissimè qua sitū
 non reperi) hæc verba habet, quæ tamen eandem
 sen-

sententiam continent. Quia etiam votum Paupertatis simplex obligat vouentem ad sui obseruantiam, & sequenter, ne velit sibi Dominium aliquod querere, & bus illis tanquam earum Dominus vti, iuxta illud, vobis & reddite & paulò post. Nam licet dicamus, quod qui Paupertatem vouit simpliciter, non fieri incapax quominus si emeret, aut hereditatem, aut donationem acciperet, fieret eius Dominus; oportet tamen dicere, quod peccat volendo emere, vel emendo aliquid, vel suum, aut hereditatem, vel donationem acceptando, qui post Paupertatis votum etiam simpliciter emissum, aliquid querit, etiamsi faciat illud suum; tamen non poterit vti tanquam suo. Hæc Nauarrus. in quibusdam verbis quidem est, quo prohibeatur, Scholares Societatis non posse retinere Dominium bonorum suorum, etiam licet, (Nam quod valide teneant, & acquirant, disertè affirmat) & ratio est, quia Nauarrus loquitur de voto simplici emissum extra Religionem, & facto simpliciter, id est sine vlla limitatione & conditione, & cum intentione se obligandi, quantum quis se obligare potest, & sine dubio potest se obligare ad omnia, quæ ibi idem Nauarrus habet, qui cum dicitur etiam, non tolli per tale votum Ius, & capacitatem Dominij; suppeditat argumentum, quo confirmatur Doctrina à nobis tradita, nimirum neminem propriam solum voluntate sine administratione legis positivæ posse à se auferre Dominij capacitatem. Scholares autem Societatis non vouent simpliciter Paupertatem, id est, sine limitatione & absque vllâ conditione, sed cum addito, hoc est

Secundæ Constitutiones, vt expressè habetur in Formulâ votorum. Constitutiones autem concedût Scholaribus retentionem Dominiij, exuendam tamè ad arbitrium Superiorum. neque est quod Aduersarius dicat, votum Paupertatis Scholariû esse votum substantiale Religionis: quia cum nō sit solemne, sed simplex; non obligat plus, quàm sit intentio Religionis, & vouentis: intentio autè vouentis, & Religionis non includit dimissionē Dominiij, sed potiùs retentionem ob causas, quæ in ipsis Constitutionibus, & Pontificijs Declarationibus cōtinentur. Et si loquamur de Iure diuino; votû substantiale Religionis, solû obligat ad nō vtendû vlla re tâquam propria, vt latè probati in Consultatione, & in hac ipsa Apologiâ. Et non dissentit *Author Epipseos*, qui num. 74. affirmat, *Religiosum priuari Dominio tantum Iure Ciuili Canonizato in c. quia ingredientibus.* quod Ius est multo posterius primis illis sæculis, in quibus fuerunt sine dubio verè & propriè Religiosi, & quo Iure communi, non regulatur, quoad hoc, nostra Societas, sed suis particularibus Statutis ab Apostolicâ Sede confirmatis & declaratis.

Ex hæctenus dictis habemus, nullum ad hanc vsque diem Scriptorem esse, qui neget, Scholares Societatis retinere post vota Dominium priorum & paternorum bonorum. Notet hoc benè Caius: nec se decipi patiat, quasi nobiles Scriptores habeat pro suâ opinione. Re enim verâ ne vnum quidem habet. Notent, rogo, etiam Iudices Causæ, & pro sua sapientia decernant, an

vni Causidico sine lege, sine authoritate Scriptorum habenda sit fides.

10 Sed in *Epopfi* producuntur tria alia paria admodum Reuerendorum, & Eximiorum Doctorum, qui videri possunt in *Adiunctis litteris B & E*. Verum quod pertinet ad duos illos Theologos, qui post demandatas sibi die 9. Iulij 1635. à Iudicibus partes considerandi, & referendi, quid iuxta Pontificum sanctiones censendum videretur in *Causâ retentionis Dominij post vota simplicia in nostra Societate*; nulla eorum Resolutionis ratio habenda est, quando & illi ipsi Iudices nullam habendam esse iudicarunt; ideoque Titio causam adiudicarent. & sanè nullum ius permittit, vt duorum hominum priuatorum, quamuis doctissimorum, opinio, sententiâ, legitimâ authoritate latæ anteferatur. Conqueritur quidem Auctor *Epopseorum*. 2. Iudices illos iniquam sententiam dedisse, & sibi putat omnia salua esse propter adiunctam præfationem honoris: ac se tueri clypeo nonnullorum aliorum, quos post eius sententiæ promulgationem ait *spiritu veritatis afflatos in scripto quodam prædictæ Resolutionis iudiciali sententiæ reprobata confirmatorio demonstrasse contrarium*. Sed quantæ, Deus immortalis, est hoc audaciæ? vocare iniquos in hac nobilissima Republica Iudices à sapientissimo integerrimoque Principe constitutos, eosque sic publicè traducere; nec dubitare iisdem nescio quorum opinionem, nullo, ne verosimili quidem argumento, nixam præponere. imò dicere audere, cōtradictores hocce fuisse

Spiritus

Spiritu Veritatis afflatus? profectò emunctæ naris non nemini aliquid hîc subolet, ex quo meritò magna labes timeri possit.

Sed placet obiter quatuor reliquorum Ad-
modum Reuerendorum, & Eximiorum Docto-
rum (quos constat ex *Adiunctu Epopsi Litera E.* esse
eosdem, qui illi Scripto confirmatorio subscri-
psere) placet, inquam, eorum testimonia nonni-
hil examinare: vniuersè autem non satis consti-
tuo, quid dicam. hoc vnum persuasum habeo, il-
los in sententia non permanere. Si enim perman-
ent; Cur huic quoque *Epopsi* sua nomina nõ sub-
iecerunt? An quia in ea non pauca sunt contra re-
ceptissimas ipsorum sententiâs? qualia sunt: Quòd
solemnitas voti, ad voti substantiam non perti-
neat: quòd inter votum solemne, & simplex nul-
lum sit discrimen: quòd Religiosus non priuetur
Dominio per emissionem votorum, nec per so-
lemnitatem votorum eorundem: quòd Ius civile
tantùm canonizatum vim habeat priuandi Do-
minio Religiosos? An quia operi Auctoris igno-
ti sui nominis pondus adiungere recusarunt; ne,
si quid fortè sinistri accideret, (quod sanè peri-
culum ego non præstiterim) hanc causam suam
facerent? An quia quando illud Scriptum appro-
barunt, fecerunt inauditâ parte? nunc autem au-
dita, & intellectâ, & re totâ diligentius discussâ,
iudicium, quòd tunc tulerunt, iam vel mutarunt,
vel saltem suspendere coguntur? Vt cunque sit, *E-
popsi* sine vllius Doctoris approbatione vulgata
est, & causa *Caij* in *Epopsi* num propugnata, an po-
tius

tius prodita & nullius prorsus Doctoris auctori-
tate fulcitur. Vtique adeò verum est, quod extre-
mâ hac Apologiâ dicebam, Caium in illâ heredi-
tatis controuersâ non fouere bonum Ius, nec
sequi opinionem probabilem, errore vnus tantû
hominis miserabiliter inductum; dignum tamen
venia, quod in talem Duce[m] incidit.

SECTIO SECVNDA.

*Textibus Constitutionum Societatis & Pontificum nulla
idonea solutio allata est.*

22 **R** Estat iam alterum, quod in hac Appendice
me facturum esse promisi, vt demonstrem,
manifestissimis Constitutionum Societatis, &
Pontificum textibus, (in quibus cõceditur Scho-
laribus post vota simplicia retentio Domini)
nullam hactenus congruentem, vel probabilem
responsionem afferri potuisse. Inficiatur quidem
Auctor *Epopseos*, textus à nobis propositos, & ex-
plicatos in Consultatione esse manifestos. imò
vocat *obscuros, & ambiguos*, idque auctoritate
Mandofij tract. cit. Glossa xi. num. 24. quod ibi, vt
suprà vidimus, dicat *non satis tutum sibi videri iuxta
Constitutiones affirmare, Scholares non retinere Do-
minium in particulari*, quod tamen non affirmat
Mandofius, qui solum dubitat ibi, an sit tutum di-
cere Scholares Societatis retinere Dominium in
communi. imò in secunda responsione illi magis
probata negat. Sed hoc nihil est ad rem. Nam
Mandofius, eo loco, vt supra probaui, agit de Do-
minio bonorum Collegij, in quo Scholares exi-
stunt: non autem de Dominio bonorum pro-
prio.

priorum, & paternorum, & de hoc Dominio particulari loquuntur textus Constitutionum, non de illo, de quo *Mandofius*, hoc est, de dominio bonorum Collegij. Itaque Auctor *Epop seos* solus est, qui in iisdem textibus ambages fingat.

Sed videamus quid haecenus ad praedictos ¹³ textus Constitutionum Societatis & GREGORII XIII. responsum sit. In Actis publicis coram huius causae, inter Titium & Caium, Iudicibus, Caij Procurator respondebat (vt quidam non temerè suspicatur) edoctus ab illis duobus Theologis, nomen *Dominij* quod Constitutiones, & Pontificiae Bullae Scholaribus etiam post vota concedunt, intelligi debere de *Dominio passivo*: hoc est, de capacitate recuperandi bona propria in casu dimissionis à Societate.

Hac expositio fuit ab ipsis Iudicibus explosa: ¹⁴ tum quòd esset interpretatio contra vim, & proprietatem vocis *Dominij*: tum quia nullo modo quadraret illis textibus, vt ego etiam postea a fuse in mea Consultatione demonstraui à *num. 10. vsque ad 26.* & reuera Auctor illius Scripti, quod eadem Consultatio confutat, non est ausus adhibere ampliùs eiusmodi expositionem.

Secunda ergò responsio in Actis à Causidico, ¹⁵ & in illo Scripto inculcata erat haec: vt textus omnes, in quibus sermo est de *Dominij* retentione, intelligendi essent de *Dominio in communi*, quod scilicet Scholares retinent respectu bonorum Collegij, cuius membra sunt: & in hac responsione valdè sibi placebat Scripti Auctor, eaque

confirmabat auctoritate *Mandosij*, qui, vt supra vidimus, in sua prima responsione dubitat, an iuxta Constitutiones, & Pontificias declarationes dici possint Scholares habere Dominium in communi; in secunda verò expressè negat.

16 Hanc responsionem non adducit Auctor in *Eposi*: imò reijcit expressè num. 17. & 38. & alibi: & quòd mirum est, fretus auctoritate eiusdem *Mandosij*, & præterea *Gabrielij*, *Rodriquez* & *Romani Hay*, qui, vt supra vidimus, apertè sentiunt, Scholares Societatis nullum habere Dominium bonorum Collegij, nec in particulari, nec in communi, vt vel hinc suo Aduersarius exemplo sanciat, mendacem memorem esse oportere. Sed quidquid sit de hoc; responsionem illam de *Dominio in communi* sustineri non posse, hoc meridiè clarius demonstratum est à me in expositione illorum textuum à numero 10. vsque ad 26. in Consultatione. Quam expositionem nec Aduersarius reiecit, nec quivis alius poterit vnquam refutare. imò illius, *Eposi* ne meminit quidem.

17 Affertur ergò in *Eposi* à num. 30. noua responsio, damnatis illis duabus: vt spes sit ab eodem Auctore breui damnandam esse etiam hanc tertiam, quæ ab illo (vt solet omnia) satis confusè, & obscurè proponitur.

18 Ego breuiter sic explico. Primò, Constitutiones iubent Candidatis Societatis *antequam sub obedientia viuere incipiant, abijcere*, & in alios transferre Dominium, quod in sæculo habebant. Secundò

eundò, hæc lex strictissimè obligat, nec licet aliter facere, quàm per dispensationem, Tertio hæc dispensatio postulat *iustas, iustissimas, magnas, maximas, Deo placentes, & necessarias causas*, imò aliquam *urgentissimam necessitatem*: quæ causæ, & necessitas, cum vix vnquam locum habere possint; concludit Auctor, in rarissimo casu posse Scholares post vota retinere dominium bonorum suorum. Quarto si abdicatio dominij non fiat ante ingressum, vel ante vota, debere fieri statim, *quantocytus intra vnum diem*. Quintò addit, in hoc solùm sensu esse accipiendas Pontificias Constitutionū Societatis confirmationes: & consequenter Titium non retinuisse Dominium bonorum suorū post vota. quippe cum in eo nullæ eiusmodi causæ vel necessitas fuerit, aut fuisse probari possit.

Conatur Aduersarius singula probare. & primum quidem teneri Scholares abdicare se Dominio, antequam recipiantur in Societate, *exam. c. 4. §. 1. & apud ipsum num. 30.*

Secundum, ex eodem loco Exam. vbi habetur verbum *Debent*, quod importat necessitatem. ergò differri non potest sine dispensatione.

Tertium, requiri *iustas, iustissimas, &c. causas*, & necessitatem ad dispensandum, vt abdicatio Dominij diutius differatur, probat *num. 32. & 33.* multorum testimonio.

Quartum, hoc debere fieri *statim, quantocytus &c.* ex Ordinatione Præpos. Gen. *aureis*, inquit, *scribenda literis.*

Quintum, sic esse intelligendas Constitutiones,

nes, & Bullas Pontificias conatur ostendere, vel potius supponit à num. 35. vsque ad 50. respondens inductioni textuum à me factæ in Consultatione.

30 Ad primum dico, falsum esse, Constitutiones iubere Candidatos Societatis ante receptionem in aliqua domo, abijcere dominium, quod in sæculo habebant. licet enim illo capite 4. §. 1. dicant, eos debere omnia bona temporalia, quæ habuerint, distribuere, antequam in domo aliqua, vel Collegio vivere sub obedientia incipiant; At §. 2. subiungunt, Scholares promittere debere, si statim bona propter aliquas honestas causas non relinquunt, se promptè relicturos omnia post vnam ab ingressu absolutum annum, quando-cunque per Superiorem iniunctum fuerit, & in fine §. 3. hæc habent. interrogetur itaque (Candidatus Societatis) num placeat ei statim, sicuti dictum est, bona sua distribuere, vel certè num paratus sit ad huiusmodi distributionem, quando-cunque exacto primo anno per Superiorem ei fuerit iniunctum. Quid hic obsecro, sonat præceptum tam rigorosum, statim, in contingenti, quantocyus, intra vnum diem, vt Aduersarius contendit, distribuendi sua bona? Nonne Sanctus Fundator contentus est illa promptitudine, & præparatione ad huiusmodi distributionem faciendam, quando Superiori videbitur. Et sanè cum in alijs Religionibus non sit obligatio, abdicandi se dominio bonorum suorum initio Probationis: sed debeat præcedere aliquot Mesium experimentum; non erat ratio vlla, quæ in Societate vrgeret ad statim res temporales renunci-

nunci-

nunciandas. Imò, quia multò serius in Societate emittitur Professio, & diutius durant Probationes; Instituti ratio postulabat, vt tardior etiam esset Dominij abdicatio.

Ad secundum Respondeo, ad retentionem ²¹ Dominij post vota, nullâ opus esse dispensatione. Patet primò, quia vt in Consultatione probaui, non est de iure diuino, nec naturali, vt vouēs Paupertatem Religiosam, destituatur Dominio. Secundò non est opus dispensatione in iure cõmuni Religiosorum Ordinum: quia Societas, quoad Paupertatem Scholarium, non regulatur iure communi, sed suis Statutis, vt supra dixi, per Sedem Apostolicam confirmatis. Tertio non est opus dispensatione in iure Societatis. quia Scholares differendo etiam post vota per duos, & plures annos ad arbitrium Superiorum, obediunt legibus ipsius Societatis, nec vulnerant ipsas leges. Quartò (dato & non concessio) esse opus aliquâ dispensatione, & à Superioribus sine iustâ causa aliquando differri abdicacionem Dominij faciendam à Scholaribus multo tempore post vota; ex quo textu probat Aduersarius, non retineri nihilominus Dominium, & eo ipso, quod vota emissa sint, deperdi? nemo est, qui nesciat multa fieri contra legum præscriptum, quæ tamen facta tenent, inueniat mihi, si potest, Aduersarius in toto Societatis iure vel vnam voculam, quâ significetur, si absque iustâ causa abdicatio Dominij differatur, vi votorum eo ipso amitti. Ideò frustra laborat in perpendenda vi vo-

cis debent, etenim etiam suus ille *Bartolus*, aduersus quem *ſe* viro durum putat, num. 69. *Epopſeos*, cum cōmuni Iuriſconſultorum ſententiâ, aſſerit, verbum debet non importare ſemper neceſſitatem, ſed aliquando ſolam decentiam, nempe quando, ſi importaret neceſſitatem, reſultaret prauus intellectus & correctio Iuris alicuius. quod ſanè in noſtro caſu contingeret. nam in Scholarium electione poſitum eſt, ſua bona diſtribuere vel antequam incipiant viuere ſub obedientiâ in aliquâ domo Societatis, vel poſt primum annum probationis, quando-
cunque per Superiorem iniunctum fuerit. vt omittam alios textus, in quibus permittitur retentio Domini poſt vota, quamdiu ſuperiori videatur, qui omnes textus corrigerentur, ſi vox, *Debent*, importaret neceſſitatem.

22 Ad tertium Reſpondeo primò, iuxta Conſtitutiones nullas requiri cauſas, ob quas Candidati Societatis differre poſſint bonorum ſuorum diſtributionem, patet ex dictis: quia interrogantur, *an placeat eis ſtatim bona ſua diſtribuere, vel quando Superiori videbitur exacto primo anno probationis*, ergò illorum eſt optio, an velint ſtatim Dominio ſe abdicare, an differre. & in *Ordin. Prapof. Gener.* vt mox videbimus, conceduntur quatuor anni ab ingreſſu, & duo ab emiſſione votorum nulla præſcriptâ cauſa, & qui interrogatur, an ſic ei placeat, nulla cauſa opus habet.

Reſpondeo ſecundò, tantum abeſſe, vt requirantur vrgentiſſimæ, & neceſſariæ cauſæ ad differtendam Dominij abdicatiōem, vt potiùs multe
condi-

Conditiones postulentur ad non differendam, ut
mox apparebit. Nam si Candidatus ad annum vi-
gesimum non peruenerit: vel Patria leges maiorem eta-
tem requirant, vel in vocatione firmus, & stabilis non iu-
dicetur; non debet bonorum distributio, ut ordinatio
habet paulò post referenda, illi iniungi.

Respondeo tertio, testimonia Nauarri, & alio-
rum referri extra rem. illi enim vel volunt requiri
causas vrgentissimas ad dispensandum in reten-
tione Dominij post votum Paupertatis solemne,
ut patet legenti, & non cæcutienti: Scholarium
autem Societatis vota sunt simplicia: vel, si lo-
quantur etiam de votis simplicibus, loquuntur
de illis votis, in quibus debet dispensari. Hæc au-
tem nostra vota, ut supra ostendi, non sunt talia,
ut in ijs dispensari debeat ad effectum retinendi
Dominium actiuum particulare, quod ex inten-
tione vouentium & Ecclesiæ acceptantis non ex-
cluditur statim. & in hoc puncto Constitutiones
Societatis sunt ab Apostolica Sede approbatæ.

Ad quartum respondebit ipsemet Præpositus 23
Generalis Claudius Aquaviua, cuius Ordina-
tionem Aduersarius mutilatam, ut solet, refert, sic
ille pag. 29. Quod verò ad tempus attinet, quo bonorum
distributio à Nostriis sit faciendâ, re diligenter cum Pa-
tribus Assistentibus discussâ, hoc in Domino statuendum
existimauimus; ut scilicet, postquam quis in Societate
quatuor integros annos vixit, dummodo ad annum vige-
simum peruenerit, vbi ea ætate per patrias leges id facere
licet; (alioqui expectetur, donec ad legitimam ætatem
perueniat) si in vocatione firmus, & stabilis iudicetur, de

Rebus suis omninò disponat. Licet enim nostra Constitutiones ad aliquod tempus, Nostros rerum suarum Dominium iustas ob causas retinere permittant; non tamen propterea permittendum est, ut idem Nostri honorum suorum Dominium per multos annos retineant; cum, & ipsarum Constitutionum menti magis congruum sit, & omnimoda Paupertatis perfectioni magis conueniat, ut Nostri à temporalium rerum Dominio, & cogitatione (nisi iusta dilationis causa intercedant) quantocivus expediamur. Quid ad hæc mi Epoptæ An non, ò Iuris mystagoge, inciviler pronunciaſti totâ lege non perspecta? An speraſti, te posse nobis illudere hac legum detractione? Sed profectò nimis austerus es. *Adm. Rem. Pater Aquariua* concessit Candidatis Societatis, ut differre possent bonorum suorum distributionem ad annum vsque ætatis vigesimum, & universè ad quadriennium post ingressum: Tu ad vnicum tantum diem. mitius agas, obsecro te, nolinos in tantas angustias conijcere.

24 Ad quintum respondeo, Constitutiones esse intelligendas in sensu iam explicato, nam loquitur de retentione Dominij post vota etiam ad aliquot annos pro arbitrio Superiorum, & semper sunt legitimæ causæ, ut paulò post ostendetur, cur retineatur; hoc est libertas Societatis in dimittendis, quos iudicat ineptos, & minor offensio dimittendorum. nec est opus in hoc aliqua Dispensatione in Statutis. quæ clarè concedunt etiam postvota Dominij retentionem.

25 His ergò reiectis, mea ratio hæc est primò, Candidatos Societatis nullâ lege obligari ad abdicand-

dicandum Dominium, antequam viuere incipiant sub obedientia Societatis: Neque *statim*, aut *quantocyus* in sensu *Epops eos* post vota: Nec ad diutius differendam hanc abdicationem requiri *iustissimas causas*. Neque quando hæc dilatio fit, dispensari in aliqua lege, sed legem seruari, quæ omnia paulò antè probata sunt.

Secundò dico, causas differendi abdicationē²⁶ Domini post vota aliquot annis, non esse varias seu diuersas, pro diuersitate personarum, quæ vota emiserunt: sed esse vniuersales, & communes omnibus, & singulis vouentibus vota simplicia post Nouitiatum in Societate. Atque hæc sunt duæ determinatæ in Constitutionibus, & approbatæ à GREGORIO XIII. in *sepè allatis Bullis*. Prima est. *Vt maiorem Societas habeat libertatem illos, si opus fuerit, dimittendi*. Altera, *vt ipsi cum minori offensione dimittantur*, quæ offensio maior vitatur, si ius habeant in suis bonis. Causæ verò particulares solum attenduntur in iniungendâ Scholaribus seriùs, vel citiùs Domini abdicatione, vt liquet ex *Ordinatione Bæpos. General. supra relatâ*: Et ferè sunt, ætas scholaris, Patriæ leges, Firmitas, & Cōstantia in vocatione &c.

Tertiò dico, Societatis Institutum in hac parte esse valdè conforme rationi, & Iuri communi Religiosorum Ordinum, ex quo Iure habemus, nullum Religionis Candidatum teneri ante ingressum Religionis spoliare se Dominio bonorū suorum. Secundò, Neminem durantibus decem mensibus probationis validè posse disponere ir-

reuoca?

reuocabiliter de rebus suis *ex Conc. Trident. de Regul. sess. 25. cap. 15.* Tertiò, durante nouitiatu non vacare beneficia Nouitij, neque pensiones, vt bene deducit *Sacra Rota Romana ex cap. beneficium. de Regul. in 6. in Decis. adiunctâ. vers. pratereâ in vtraque. & vers. licet ille.* his ergò Iuribus se conformans Societas, statuit Primò, vt in eam ingressurus, ante ingressum possit, si velit, non tamen teneatur omnia sua bona irreuocabiliter distribuere, vt supra vidimus. Secundò, Etsi velit nouitium esse promptum, & promittere Dominij abdicationem; huius tamen promissionis executionem non exigat, nisi exacto primo probationis anno. Tertiò, retinuit eadem Societas sibi libertatem differendi ad aliquot annos præceptum de abdicatione Dominij faciendâ à Scholaribus: quia probatio in hac Religione non durat solùm tempore nouitiatus, sed vsque ad emissionem Professionis, vel vota publica Coadiutorum formatorum, quo toto tempore non sunt Scholares in statu omninò immutabili ex parte Religionis, sed suâ duntaxat. His ergò stantibus valdè prudenter *S. Fundator* sanxit, & *Apostolica Sedes* approbavit; vt Scholares Societatis post vota, & traditionem sui factam Religioni, non amitterent Dominium, quia illorum probatio non finitur per vnum, aut alterum annum: sed durat per plures, ob causas in Constitutionibus expressas, vsque ad emissionem Professionis, vel vota publica Coadiutorum formatorum. & ob hanc rationem acutè dixit *Sacra Rota Romana in Decisione citata*, licet textus in

cap. beneficium, paulò ante allatus decernat, non vacare beneficium Nouitij, qui nondum emisit Professionē; rectè tamen adaptari Scholaribus Societatis post emissa vota. Quia, inquit, ratio, ob quam BONIFACIUS VIII in illo canone voluit, non vacare beneficium Nouitij, est, quia ille potest ad seculum redire, quæ ratio æquè militat in eo, qui emisit dicta tria vota simplicia. atque ita idem Ius debet procedere; Ratio enim dicitur communis lex ad omnes casus. idè non est curandum de casuum diuersitate, vbi adest eadem ratio. quia tunc non dicitur fieri extensio, sed comprehensio.

Neque obijciat hîc mihi Aduersarius, vt facit **2. num. 47.** si hæc ratio valeat, necesse esse, vt quo vsque in gradu Scholasticorum Candidati Societatis existunt, Dominium bonorum temporalium nunquam abijciant (quod tamen est contra ordinationes & Decreta ipsius Religionis, addo ego, & praxin) Respondeo enim, id non sequi. Societati, vt iniungat Scholaribus, etiam ante Professionem, & vota publica Coadiutorum, abdicationem Dominiij, satis est Moralis quædã certitudo, Scholares, esse firmos, & constantes in suâ vocatione, & abstractos à rebus secularibus, & seriò incumbere in studium acquirendæ perfectionis. his enim experimentis capris, prudenter vel iubet, vel cõcedit fieri bonorum temporalium renunciationem ad maius ipsorum renunciantium meritum, & maiorem cum reliquo Societatis corpore conformitatem. Et licet aliquando contingat quempiã esse dimittendum; quia tamen rari sunt huiusmodi casus; nõ fuit illorũ habenda ratio.

Sed

- 29 Sed finio, Ostendi hactenus, primò Cautum nullum habere pro sua opinione Auctorem. Secundò, nonam expositionem ab Aduersario ingeniosè magis, quàm solidè excogitaram, textibus à me allatis in Consultatione nullo modo congruere. Quæ duo promiseram initio me facturum esse.
- 30 Hinc sequitur primò, liberū esse me onere expendendi sigillatim respōsiones Aduersarij allatas à n. 35. vique ad 50. ad illos textus, & demonstrādi nō esse firmas. innitūtur enim Præsuppositis ab Aduersario factis: quòd Candidati Societatis iubeantur abijcere dominium *ante ingressum* in Societatem, vel *statim* post emissionem votorū simplicium, hoc est, vt ipse ait interpretans vocem *quantocyus, intra vnum diem antequam ad extraneos diuertantur actus*: & quòd si hoc non fiat statim, *debeat interuenire dispensatio*, quæ nequit concedi, *nisi ob vrgentissimas causas & necessitates*: Quæ omnia falsissima esse docui.
- 31 Secundo infertur, falsò item semper assumi ab Aduersario; Titium confirmasse testamentū in sæculo conditum per vota, & sui traditionem Religioni factam: nam nec vota, nec traditio habent hoc ex natura sua, vel Iure diuino, vt ipse quoque concedit numero 74. Sed *solum Iure civili canonizato*, quo in hac parte Societas nostra non regitur, sed suis Statutis particularibus.
- 32 Tertiò infertur, Summos Pontifices confirmasse Constitutiones Societatis in sensu à nobis explicato, & non præsupposito, quòd ad differē-

dam Dominiij abdicacionem, *opus s̄ dispensatione,*
 & *urgentissimā necessitate.* Si quidem ostensum est,
 in illa dilatione Constitutiones potius seruari: at-
 que in ea semper interuenire causas sufficientissi-
 mas, & vniuersales, & indefectibiles, vt sic dicam,
 quæ sunt *libertas Societatis in dimittendo ineptos, & mi-
 nor offensio demittendorum.* quæ duæ causæ præter cæ-
 teras, (quas hic recensere non attinet) approbatæ
 sunt à GREGORIO XIII. in sæpè citatis Constitutioni-
 bus, præsertim *ascendente Domino.*

Ultimò infertur magno sanè ausu dictum fuisse
 ab Aduersario *num. 51. & seq.* Obseruantiam ferè ³³
 centenariam, & vsum inconcussum, quo semper,
 & vbiq; terrarum receptum fuit, vt Scholares
 post vota Dominium ad aliquot annos retine-
 rent: aut præsupponere iustissimas illas causas
 ab Aduersario requisitas intercessisse, aut, si non
 intercesserunt, esse abusum nihili faciendum, imò
 cassandum. Nam, vt probatum est & aduertit etiã
 SACRA ROTA in illa *Decisione vers. ultimo pro hac*
parte, talis obseruantia, & vsus non solum non repu-
 gnat *Constitutionibus Apostolicis;* verumetiam illis est
maximè conformis.

Ex quibus omnibus postremò concludo, Titium
 quoque post vota honorum suorum Dominium retinuisse: ³⁴
 iterumque potuisse disponere de Superiorum licentiã, sicut
 etiam omnes Religiosi Professi, non obstante vo-
 to solemnî, de licentiã Papæ testari possunt, licet
 per votum obedientiæ propriæ voluntati renun-
 ciauerint. *S. Tho. 2. 2. q. 185. a. 8. ad 3. Nau. com. 2. de*
Reg. n. 58. Alij multi apud Barbos. de Iur. vniuers. Eccles.
lib. 1. c. 42. n. 213. Huius

35 Huius argumēti, quod leuiter solūm insinuat in mea Consultatione, vim Aduersarius, (vt est in suscepto semel errore obfirmatus,) penetrare vel non potuit, vel nō voluit, quo factū est, vt magnā partē Quæstionis quartæ explicatæ in illo suo Scripto recoxerit, & rursus nobis in hac iam nō *Epopse*, sed *Paropside* nullo sale conditā, sed tenui tantūm acetō perfusam apposuerit. non mentior. conferatur illa Quæstio à *vers. Postremo restat. vsque ad finē, cum Argumento 1x. Epopseos, exposito num. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & præsertim quæ num. 28. habet de Cōmendatarijs Ordinum militarium in Hispaniā & Lusitaniā. cum vers. Tertium denique. & comperietur, quā illū tranuersum agat repugnandi studium. Sic enim agit, quasi ego hoc argumento desumpto ex Cōmendatarijs, vsus fuerim: cum in mea tamen Consultatione nullus apex & nullum (vt ipse loquitur) *verbum reperiatur, nulla tippula.**

36 Quid ergō opponitur ad illius vim Argumenti infringendam ab Aduersario? Religiosos, & maximē Societatis, qui exactissimam profitentur Obedientiam, & propriæ voluntatis resignationē, non habere, *nec velle, nec nolle: & in omnibus dependere à Superiorum arbitrio: ac proinde, si quid faciunt, non facere ex sua voluntate, sed ex illius, quem vice Dei supra suum caput posuere, cuius se subiecere Imperio atque adeò non liberè, sed coactè: ac licet Religiosi dependenter à voluntate Superioris facere possint dispositiones in pios vsus; id tamen arguere solum Dominium in communi, nec propterea nisi frigidissimè argumentari eum, qui hinc pro-*

bat.

hæc, condi posse etiam testamentum, quod est actus pendens à voluntate vnius, nec potest ab alieno arbitrio pendere: *l. illa institutio. ff. de hered. instit.* neque ab hoc Iure esse excipiendos Scholares Societatis: cum etiam ipsi sint verè ac propriè Religiosi. quam multa quam paucis!

Respondeo primo, Religiosi etiam Professi, 37 de licentia, & consensu Papæ testari possunt, non obstante, quod non habeant *nec velle, nec nolle*, & renunciauerint propriæ voluntati, & testentur ex voluntate illius, quem *vice Dei posuerunt super caput suum* (nisi inficeris Papam esse Religiosorum supremum caput ac Superiorem) à quò non propterea cogi dicuntur, nec, quod agunt, coactè facere. Si ergò hæc omnia non impediunt, quò minus Professi testari possint; cur impediunt Societatis Scholares? & ipsis solùm concedetur posse alias dispositiones facere, non testamentum?

Secundò Respondeo, Scholares Societatis potiore iure testari posse quàm Professos, qui solùm sunt capaces administrationis; & quòd iidem Scholares faciant id de Superiorum licentia, non arguere solum Dominium in communi, quia ipsi retinent Dominium particulare bonorum suorum, & non solùm in communi respectu bonorū Religionis, vt Professi, & quominus de illis tanquam Domini disponere possint, impediuntur solùm voto, ex vi cuius nullam dispositionem facere possunt, saltem licitè, sine Superiorum consensu; hoc autem habito, possunt de suis bonis disponere, sicut quicumque alius secularis de suis.

K

Resp.

39 Resp. tertio, errandi, vel fallendi nos occasio-
nem sumplisse Aduersarium ex leg. illa *Institutio*.
ff. de hered. instit. quod est vnicum fundamentum,
cui ipse innititur. Sed quam sit infirmum; ipse tex-
tus demonstrabit. Sic habet *Illam Institutio*: (quos
Titius voluerit, esse hæredes) *ided vitiosa est; quia*
alieno arbitrio commissa est. nam satis constat, & veteres
decreuerunt, testamentorum iura per se firma esse oportere,
non ex alieno arbitrio pendere. Accedat Gloss. quæ
sic casum figurat. Ita dixi in testamento meo, Illos in-
stituo mihi hæredes, quos Titius voluerit, nihil va-
let. nam testamenta, & Institutiones non debent ab alieno
arbitrio pendere. In eodem sensu accipit Bartolus,
Alexander, & quicumque ab Aduersario citantur. Quæ-
ro iam ab illo. quid est apud Iuris conditorem in
textu, in quo ipse tantopere gloriatur, Pendere ab
alieno arbitrio? respondet, testamentum condere de al-
terius licentia, & consensu. hoc cunctis est Iura ex fide
interpretari? Lex ait, illa institutio; quos Titius volue-
rit. hoc est, nominauerit hæredes, ided vitiosa est,
quia alieno arbitrio commissa est. Aduersarius ait, In-
stitutio, ac testamentum factum ab homine Religioso, (li-
cet ipsemet testator heredem dicat, nominet, nec cuiquam
designandum committat) vitiosum est. quia testamentum
non potest ab alieno arbitrio pendere: egregia sanè
Glossa, quæ textum destruit. apage. non egemus
Glossis. ipsa lex exposuit, quid sit ab alieno arbi-
trio pendere. est autem hæredis nominationem
alterius voluntati committere. Adde quòd illa
interpretatio, licet esset vera, solùm haberet vim
in dispositione testamentariâ ad causas profanas,
neuti-

neutiquam verò in testamento ad pias causas cō-
dito, adeoque validum est testamentum ad pias
causas conditum, etiam si alterius arbitrio cōmit-
tatur. v.g. si dicas, *instituo heredes bonorum meorum
pauperes, quos Sempronius elegerit.* ita habet commu-
nis Doctorum sententia in *c. cum tibi de testam. tul.*
Clar. quest. 6. num. 5. Tiraq. priuil. 64. Ess. lib. 2. c. 19.
dub. 2. in fine. Molin. disp. 134. in fine, & disp. 157. §. lega-
tum. Quid ad hæc Aduersarius? num hæc ipsis et-
iam Iuris Candidatis perspecta, tantus, si Deo
placet, Canonista ignorare potuit? an potius ma-
litiosè inscitiam simulare, & fraudulentò suo ra-
tiocinandi modo nobis, Iudicibusque fucum fa-
cere voluit?

Vnum tantùm superest, quod nimium quan- 46
tum indignè tulit Auctor *Epopseos num. 78.* Illud
autem est, quòd in extremâ meâ Consultatione
gladium Excommunicationis strinxerim in viros erudi-
tione egregiâ primarios Sacrae Theologiae Professores, & in
rebus Societatis perscrutandis diligentissimos. Egone Ex-
communicationis gladium strinxerim? quî po-
tuerim homo priuatus? monui solùm, vt illius
Scripti, quod confutavi, Concinnatores vulnera
sibi à GREGORIO XIII. inflicta curare vellent;
idque feci summa modestiâ imò Christianâ cha-
ritate permotus, solùm hortatus sum, sicut & nūc
hortor, rogoque *Epopseos* Auctorem, cuius tam li-
bera vox, qua affirmat *in casu assertæ reuocationis*
Testamenti post vota emissa, Doctores quoscunque potuis-
se, & etiamnum posse etiam acerrimè disputare, modò
non sit disputatio, qua nec impugnatur nec contradicitur

ipsa sacra Religio; sed confirmatur, ac roboratur. hæc in-
quam, tam libera vox in alio sublimiori subsellio
examinanda est. Iam verò, quod ait de viris egregiâ
eruditione primarijs Sacrae Theologiae Professoribus, san-
ctè testor, me tunc nescisse, quod dicit. Egi solùm
contra eos, qui scriptum illud confecerant, quod
ad manus meas mutilum peruenit. continebat e-
nim solùm quatuor Quæstiones, & titulũ quintæ
vsque ad illa verba cum itaque Titius antequã fieret.
&c. Et licet integrum habere desiderarim (vt nihil
relinquerem non refutatum) non potui tamen
consequi: quia is, à quo Socij mei acceperant, im-
portunissimè reperijt, antequam totum describi
potuerit. quo factum est, vt subscriptiones, quas
nunc Epopsi adiunctas video, tunc ne suspicatus
quidem fuerim, potuisse à quoquam impetrari.
Sanè à Theologis & Professoribus probatum
fuisse illud Scriptum, ne in mentem quidem mihi
venit. cum in eo ne mica quidem salis Theologi-
ci appareret. Nunc verò duo explorata habeo,
primum Scriptum illud vnus tantùm Legulèi
abortum esse, nec quicquam continuisse in reli-
qua quæstione quinta, quam non videram, quod
egeret refutatione. Secundum; Illos Theologos
credidisse Auctori loca citata ita habere, vt Scri-
ptum referebat, quod quam sit falsum, puto po-
stea intellexisse, & spero adhuc planius intelle-
cturos, si hoc Auctarium in manus sumere non
dedignati fuerint. Equidem Sacrae Theologiae Profes-
sores, & Magistros præsertim egregia eruditione pri-
marios, quales sunt huius Nobilissimæ Academiae,
suspi-

suspicio, colo, obseruo, nec abnuo diligētissimos fuisse in perscrutandis rebus Societatis, quando id Auctor affirmat. Vereor tamen, vt tam probè eas calleant, quàm idem prædicat. nunc ergò primum intelligo, quinam illi Subscriptores fuerint. nec tamen illis infensus sum. imò paratus, si ostendant se iniuria fuisse læsos; quantum in me est, satisfacere.

Suadebant amici, vt hanc *Epopsin* aliquanto 41
fufius excuterem. Sed præter quam quod his paucis meæ Consultationi abundè consultū esse existimo, non sum passus id mihi persuaderi, duas ob causas.

Prima est, tum quia nihil habet solidi, quod 42
vel mea Consultatione, vel hoc Auctario confutatum non sit; tum quia quicquid in hac *Epopsi* inculcatur, etiam mediocriter versatis in Iure, & Theologia statim per se apparet, quam sit absurdum, Specimen dedisse, satis sit in referendo argumento ex *L. Illa institutio*.

Altera causa est, quod cognouerim Viro non 43
illiterato, & Societatis Amico in animo esse id præstare, quod ego negligendum puto. si faciat; res erit lectu dignissima. ait se ostendere velle, *Epopseos* Auctorem non satis benè instructum esse à natura, vel moribus, Memoriâ constanti, Intelligentiâ sana, rectâ Voluntate. Addit enim in *Epopsi* non paucas esse antilogias, & contradictiones. Quod pertinet ad memorandi vim; multa peccari in Grammaticis, in Historiâ, in Dialecticis, in vtroque Iure communi, in Statutis particulis,

laribus, & miserrimè in Theologicis: quæ omnia arguunt infirmam Intelligendi facultatem: Denique in *Eposi* affirmat, notari posse mendacia non pauca conuitia, detractiones, susurrationses, & calliditatem non vulgarem cum imprudentiâ coniunctam. Quæ omnia certè non indicant hominem bonæ voluntatis, & amantem Pacis, verùm ego, quanto maximo conatu dehortatus sum, & dehortabor. haud tamen scio, quid sim impetraturus. Hoc polliceor, me probaturum non esse: nec quicquam ampliùs in hac Causa exaraturum. quandoquidem video contrasentientes posse quidem Scriptis coargui: sed à Magistratibus duntaxat coerceri; mihi que bis iam luctatum fuisse cum Laruis, est plusquam satis.